

(Styrets sammensetning som i nr 1).

Omslaget viser "Kongebordet" som ligger like ved oldtidsveien over Grønliåsen. Tegnet av Alf Trana (1933-1981) Denne tegningen ble brukt til den første Oppegårdplatten som kom i 1975. I 1976 var det Oppegård kirke som vi hadde på vårt forrige nummer. Platten ble solgt til inntekt for stiftelsen Slora.

Vi måtte anke.

Vi klarte ikke å få gjennomslag for vårt syn i bevaringen av Kirkeveien i Kommunestyret. Flertallet hevder at en vei som ikke er synlig lenger, den er ikke automatisk fredet selv om de vedgår at veien har gått der i førreformatorisk tid. De vedkjenner seg at veien er automatisk fredet fra Kuruds innmark og opp til kirken. Men veien går da vitterlig fra Gjersjøen og opp til kirken og da må jo den delen som går over Kurud være like gammel og dermed også være fredet! Nå vet vi, at hvis det ikke blir noen golfbane, så får vi heller ikke tilgang til veien og vi har status quo. Historielaget kan imidlertid ikke ta hensyn til dagens situasjon, men til fremtidens situasjon. Om 50 – eller 100 år kan ønske om bevaring være mye sterkere enn idag, men da er det for sent. Hvis veien får ligge som den ligger nå så er det en relativ enkel sak å føre den tilbake til den stand den var før nedpløyningen.

Kommunens kulturminnevernplan.

Som kjent har vi en formålsparagraf som sier at vi skal søke å bevare kulturminner av alle slag. Som kulturminner defineres alt som er skap av mennesker.

Her i Oppedgård, som nærmeste nabo til Oslo, er det et voldsomt press for å skaffe arealer til bolig- og industriutbygging. Da vil uvegerlig noen kulturminner gå tapt. Det er derfor fint at kommunen ved Kulturetaten har satt opp en Kulturminnevernplan hvor det er listet opp de kulturminner vi kjenner og hvilken verneverdig prioritering de har. Problemet er at listen er utarbeidet av folk som ikke kjenner lokalhistorien og derved blir det fort hull og skjevheter. Historielaget vil nå forsøke å bøte på noe av dette ved at vi har oppnevnt en komite bestående av kjentfolk fra hver sine deler av bygda som skal gjennomgå listen, kommentere og supplere denne.

Erik Ballangrud, formann.

75 år siden

Fra Oppegaard

I den senere tid har der været adskillig ophidselse her i bygden angaaende en gangsti, som grundeieren vil hindre folk i at pasere. Det ser ut til at han ønsker at faa den helt væk. Stien eller veien har imidlertid været benyttet saa langt tilbake gamle folk kan huske og vist enda længre. Det er en gammel kirkevei fra Sætre gaard over Greverud til Flaatestad. Videre måtte man ro over Gjersjøen til Kurud og saa gaa gjennom skogen til Oppegaard kirke. Veien har været benyttet og benyttes fremdeles av skolebarn, konfirmanter, kirkegjængere o.s.v.
(Fredag 30. juli 1926)

Klipp fra ØB

Kommune

ødelagt

kulturminne

Romsdal politidistrikt har ilagt Midsund kommune et forelegg på 100 000 kroner og inndragning av vinning med 117 000 kroner for overtredelse av kulturminnevernloven, skriver Miljøkrim, et tidsskrift om miljøkriminalitet.

Forelegget ble ilagt fordi Midsund kommune i fjor sommer anla en vei over et område som var registrert som et automatisk fredet kulturminne. Huskonstruksjoner fra sentralt bosettingsområde fra bronsealderen ble ødelagt, så som stolpehull, spor etter ard (primitiv plog), eldre kultur- og dyrkingslag og kokegrop.

Klipp fra Aftenposten i sommer. per

Litt politikk kan vi vel tillate

OSS....

Et av resultatene for Trygve Lies arbeide var at Ford Motor etablerte seg i Oppegård kommune. Det var mange kommuner som "sloss" om å få Ford. Valget sto tilslutt mellom Skedsmo, Asker og Oppegård. Trygve Lie og Normann Sand, som da var ordfører, var gamle kjente, og det er ingen tvil om at dette hadde en medvir-kende årsak til at Oppegård (Kolbotn) ble valgt. Og hvilken økonomisk betydning har ikke Ford hatt for vår kommune?

Firmaet fikk riktignok gunstige vilkår for å bygge her – billige tomter og bare formues-skatt de første årene fra 1963 til 1967, men fra 1967 betaler Ford også kommuneskatt – på de 6 årene fra 1967 til 1972 tilsammen 28,5 mill. kroner. Året 1968 må ha vært et spesielt godt år for Ford, for i 1969 betalte firmaet hele 8,2 mill. kroner i skatt.

Hvor skulle Oppegård kommune ha stått idag med veier, vann, kloakk, skoleutbygging m.m. hvis en ikke hadde hatt skattemillio-nene fra Ford Motor (Norge) A/S? Ved valget i 1967 ble det borgerlig flertall i kommunen. Fra samme år begynner millionene fra Ford å "rulle" inn i kommunekassa. Er det ikke en skjebnens ironi at det ble de borgerlige med Høyre i spissen som får gleden av dette vesentlige "Tilskudd" til budsjettet og ikke Oppegård Arbeiderparti som var foranledningen til at Ford slo seg ned i Oppegård kommune.

Fra "Oppegård Arbeiderparti 1912-1972".

(side 4 ved siden av de to andre rammene)

(Bilde av Rasten. Digitalt bilde fra Ok-rundt.

Cafe Rasten måtte vike for det nye Kolbotn sentrum.

KAMPEN MOT NY MASTEMYRVEI I KOLBOTN SENTRUM

Arbeidet for å hindre at det ble bygget en ny Mastemyrvei gjennom Kolbotn sentrum, startet da Statens Vegvesen og firmaet Taugbøl & Øverland på 60-tallet la fram et prosjekt hvor veien skulle gå på framsiden av Rikeåsen, over Skolebakken og Ormerudveien, for så å "lande" bak Hovedgården. Prosjektet berørte mange eiendommer i sentrum, og skapte umiddelbart protester. "Rasten" var en av de bygningene som ville forsvinne. Der jeg bodde, nederst i Ormerudveien, ville vi få brua i høyde med stuevinduene. Etter at prosjektet ble lagt fram samarbeidet jeg en del med adv. Leif Fadnes som bodde nederst i Skolebakken. Vi forberedte et innlegg til et offentlig møte om saken. På møtet argumenterte vi for at en ny Mastemyrvei måtte føres utenom det vi oppfattet som Kolbotn sentrum. På samme møte la også ing. Sverre Kjeldstad fram et forslag som gikk ut på at veien skulle gå fra Li gård under Rikeåsen og ut til Skiveien. Et argument mot en slik vei fra kommunens side, den gangen, var at den ville ødelegge freden på kirkegården!

Den løsningen som etterhvert ble valgt, nemlig å legge veien i tunnel under Rikeåsen og i lokk under Ormerudveien, ble nok atskillig mindre ødeleggende for bebyggelse og miljø i sentrum av Kolbotn. men det kan vel også sies at den nye Mastemyrveien ble begynnelsen til store forandringer i området.

Lars Amundsen

OLDTIDSVEIEN GRØNLIÅSEN – FLØYSBONN – FRA NORD TIL SYD.

Den som ikke har vært på Grønliåsen og gått strekningen fra Prinsdal til Fløysbonn, bør gjøre det. Terrenget er vakkert og variert, opp åsryggen fra nord, og langs toppen i ca. 1 km, med utsikt til alle kanter. Man passerer røyser underveis, særlig oppunder og på toppen, det meste på Oslo-siden av kommunegrensen.. Tar man fantasien i bruk, er det ikke vanskelig å forestille seg våre oldtidsforfedre ferdes på den tidens "E6" til fots eller på slep, fra bygdene nordafor (før Oslo ble by) til flatlandene i syd, eller på jakt og røvertokter. Vi snakker sannsynligvis om tider fra over 3000 år siden, og opp til for 3-400 år siden.

Oldtidsveien er en del av et større veisystem som allerede den gang fantes fra nord og langt sørover i landet, kanskje helt inn i Sverige. Bare i Oppegård er det påvist at Oldtidsveien har en annen trase enn den nyere Kongeveien (egentlig Fredrikhaldske Kongevei). Oldtidsveien over Grønliåsen har imidlertid vært ukjent fram til slutten av 1950-årene, og er første gang beskrevet av Johan Garder så sent som i 1962.

Over Grønliåsen

Vi har nå tenkt å følge traseen gjennom Oppegård, og har gått opp nordskråningen fra Prinsdal, langs toppen av Grønliåsen, og står på det stedet det tidligere sto et brannvaktårn, akkurat på grensen mellom Oppegård og Oslo. Vi har nettopp passert den siste av de 5 gravrøysene ved veien, anlagt av folk fra urtidsgården Fløysbonn (alder – se skiltene), Trolig har storfolk fra gården vært "lagt i røys" (gravlagt) her. Det er ingen spor igjen fra det nå, annet enn steinansamlingene.

Veien, som egentlig er en tydelig markert sti i terrenget, går ned sørskråningen over flate og nedslitte steinheller, tydelig etter lang tids slitasje fra føtter og hestehover. Hjulene kom først for 3-400 år siden, og da på den nyere Kongeveien. Ca. 1 km lenger ned, mot flatere terreng, møter stien en annen tydelig markert sti som kommer inn fra vest. Den markerer en forbindelse fra Kongeveien, trolig anlagt og brukt i overgangen fra å avvikle bruk av Oldtidsveien og å ta i bruk Kongeveien. Avstanden mellom veitraseene er her bare 30-40 meter. Ytterligere noen

hundre meter lenger fram finner vi Kongebordet på venstre side av stien, det mest markante enkeltminnesmerket på strekningen.

Kongebordet

Opprinnelig har dette trolig vært en 3-4 meter høy bauta som er veltet, og brukket opp i minst 2 deler. Det er imidlertid ikke umulig at det kan ha vært to bautaer. Stedet ble første gang beskrevet i en reiseskildring av biskop Jens Nilssøn i 1597 slik: "Siden droge wi offuer Hillerasten i nord, og der wi komme noget ner midt på Hillerasten fore wi om 2 heller liggendis paa den høyre haand, kaldis Kongeborditt." Sagn knytter gamle konger, særlig kong Sverre på 1100-tallet, til Kongebordet. Det kan synes som om bautaen var veltet allerede da.

Uttrykket "...noget ner midt på Hillerasten..." trenger en nærmere kommentar. En rast var i eldre tider et avstandsmål tilsvarende en gammel norsk mil, 11,3 km i vår målestokk. Avstanden fra Haugbro i sør til Ljabru i nord er ca. 11 km. Navnet "Hillerasten" ble brukt på hele denne strekningen, trolig fordi stien stort sett gikk på berggrunn – heller. Kongebordet er ca. midtveis på strekningen. Våre dagers navn, Hellerasten, er kanskje fastsatt på noe feilaktig grunnlag ?

Videre sørover er stien på enkelte steder tydelig bygget opp for bredere trase, trolig utslag av at den i en periode ble benyttet som trase for ridende og kanskje også hjulgående fartøy. Så langt veien er synlig, er veien fredet. Idet plenene på Ødegården kommer til syne, oppstår det tvil om den videre traseen. Trolig har den gått i et skogbelte mellom bebyggelsen og nærmeste næringsbygg (tidl. Rasch) fram på høyde med Fløysbonn gård, men den kan også ha hatt en mer direkte trase mot gården.

Fløysbonn og sørover – oldtidsveien som ble borte

Det finnes ingen spor etter oldtidsveien forbi Fløysbonn, annet enn fragmenter av det som trolig har vært traseen i nærheten av tidl. Tanumbygget. På den tiden fredning av Oldtidsveien fram til Fløysbonn ble vedtatt, var traseen videre også tydelig i terrenget. Ingen følte imidlertid nødvendigheten av fredning videre. En kunne ikke forestille seg trussel mot en sti i jomfruelig skogsterrenget. Vi vet bedre i dag, men nå er det for sent. Kommunen tok ikke noe forbehold ved utparselering av tomter i

næringsområdet. Traseen har igjen vært påvist ca. 100 m lenger sør, der kommunens tekniske anlegg nå ligger, men disse sporene ble sprengt bort under byggingen. Vi finner imidlertid traseen tydelig igjen noen meter inn i skogen syd for dette anlegget. Den kan følges videre ned mot hjørnet av fyllingen fra Miljøstasjonen. Selve fyllingen dekker noen meter av traseen, og samtidig danner den et uønsket vannbasseng fra en tilførselsbekk fra øst. I dette området deler oldtidsveien seg i to traseer, trolig alt etter tørt eller fuktig værlag. Traseen rett fram – parallelt med bekken – synes godt, men er noe gjengrodd. Den tørrere sommertraseen går i en bue litt høyere i terrenget. 200 m lenger framme samles de to traseene igjen og fører videre ned mot Sønsterud gård.

...og den som ble reddet

Strekningen fra fyllingen ved Miljøstasjonen (den ”våte trase”) og ned mot Sønsterud gård er nylig reddet fra å bli borte i forbindelse med regulering av et nytt næringsområde. Heldigvis lot politikerne seg overbevise om verdien av å beskytte veifaret fra nedbygging. Historielaget spilte en avgjørende rolle i arbeidet med å få endret reguleringsplanen. Sør i veifaret er det funnet en hestesko som er påvist å stamme fra førreformatisk tid (1537). Hesteskoen tilhører nå Oldsaksamlingen i Oslo.

Oldtidsveiens trase herfra og videre sørover er heller ikke lett påviselig. Vi vil ta for oss strekningen ned til Sætre/Haugbro på grensen mot Ski, i en senere artikkel.

Det er foran vist til Johan Garders beskrivelse av ”Eldre veger mellom Oslo og Follo-bygdene” fra 1962. Der beskrives også alternative ruter, også i området øst for Grønliåsen. Vi vil også prøve å beskrive disse rutene senere.

Illustrasjoner: Terje Fredriksen ved Kongebordet.
Kart med traseen.

(Legg inn bilde og kart)

TÅRNET OG DETS VOKTERE

Siden Grønliåsen er hovedtema i dette nummer kan det være greit å nevne branntårnet som sto der. Det ble reist av Ljansbruket i ..... , ombygget i 1932 og ble revet .....

Det var også branntårn på Haukåsen i Oslo og Kjerringhøgda i Ski. Disse hadde tele-fonforbindelse med hverandre og kunne krysspeile og dermed angi nøyaktig hvor det var brann. Etter at det ble vanlig med flyovervåking er brannvaktene nedlagt, men Kjerringhøgda er restaurert til utkikkstårn.

Om brannvaktene vet vi følgende:

Johan Larsen (1867-1937) fra "Nordberget" på Solbråtan og hans sønn Lorentz (1903-67) også kalt "Nurmi" fordi han var en flink løper og syklist. Lorentz ble senere banemester på Kolbotn Idrettsplass.

Under krigen var Christian Myhrvold (d.1956) brannvakt, og sønnen Bjarne forteller at han måtte gå til tårnet med mat i den tørreste tiden fordi faren ikke kunne forlate tårnet.

(Bilde av branntårnet
klebes inn)

Portrett klebes inn

JohanLarsen

Portrett klebes inn

Lorentz Larsen

(Bilde av opptog i Bergen klebes opp)

Vekk med rottene og den gamle brygge Nye og moderne gårder vil vi bygge.

Som et apropos til det som står på side 3 om folks innstilling til kulturvern om 50 – 100 år. Det er ikke lenger enn 50 år siden at folkekravet var som ovenstående. Vi har heldigvis blitt bedre. Nå er Bryggene i Bergen et av Norges – og verdens – fremste kulturminner, oppført i Unescos World Heritage List.

Klagde på restskatt, fant SPEIDER-HISTORIE

Under arbeidet med Oppegårdkalenderen fikk vi inn følgende historie:

En speiderleder fra Oppegård, Steinar Karlsrud, ville klage på restskatten. Han kom i speiderprat med Tore Haugen på ligningskontoret som kunne fortelle at han hadde protokoller og troppsbøker hjemme. Så nå kan speiderne i Oppegård syd lese sin historie fra protokollen:

Troppen stiftes.

I. Oppegård speider tropp stiftedes 4 – 11 – 25 efter tiltak av Rolf Juul Gulbransen, som også var troppens første fører.....

Oppegårds historie i telegramstil

Siden i våres har jeg samlet alt av historiske opplysninger om Oppegård. Jeg har pløyet gjennom alle bøker om emnet på biblioteket og det som skrives i Lokalavisen, Folloposten og ØB.

Med andre ord "alt om Oppegård" samlet på ett sted med henvisning til kildene hvor "kjøtt på benet" kan hentes.

Alt er skrevet i et Word 6.0 dokument som p.t. omfatter 85 A4-sider og er under kontinuerelig oppdatering. Her kan en søke på personer, steder og begivenheter fra oldtiden og frem til i dag. Ved å sende kr. 50.- til min konto får du dette dokumentet sendt som diskett eller over internett. Av summen går kr. 25.- til

Historielaget.

Erik Ballangrud, Mellomåsvn 124, 1414 Trollåsen.

Bg. 7077.13.53868

(PROGRAM FRA AKTIVITETSKOMITEEN)

----- Avsender: Oppegård Historielag, Pb 12, 1411 Kolbotn -----

OPPEGÅRDKALENDEREN
2002
KOMMER NÅ

Fra mandag 11. desember kan du få kjøpt kalenderen
på følgende steder:

Eller bestill på telefon 6682 0378 og du får den levert på døren
mot kontant betaling.